

به نام خدا

جایگاه مشاوره در مدارس

مولفان :

سمیه طهماسبی
آذر صدیقی چکنی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : طهماسبی، سمیه، ۱۳۶۴
عنوان و نام پدیدآور : جایگاه مشاوره در مدارس / مولفان سمیه طهماسبی، آذر صدیقی چکنی.
مشخصات نشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری : ۱۰۳ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۹۴-۳
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : مشاوره در مدارس
شناسه افزوده : صدیقی چکنی، آذر، ۱۳۶۴
رده بندی کنگره : PN۲۱۳۱
رده بندی دیویی : ۸۰۹/۲۱۱
شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۹۳۸۳۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : جایگاه مشاوره در مدارس
مولفان : سمیه طهماسبی - آذر صدیقی چکنی
ناشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲
چاپ : زیرجد
قیمت : ۱۰۳۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۹۴-۳
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست

فصل اول : اهمیت و نقش مشاوره در مدارس:	۵
مقدمه:	۵
تعریف مشاوره تحصیلی و تربیتی:	۷
تأثیر مشاوره بر موفقیت دانش آموزان:	۹
تاریخچه و تحول مشاوره در مدارس:	۱۲
اهداف و وظایف مشاوره در مدارس:	۱۸
کمک به توسعه شخصیت و مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان:	۲۴
مشاوره تحصیلی و هدایت شغلی:	۲۶
ارتقاء سلامت روانی و هیجانی دانش آموزان:	۲۹
فصل دوم :انواع مشاوره در مدارس:	۳۳
مشاوره تحصیلی: هدایت تحصیلی و برنامه‌ریزی درسی:	۳۸
مشاوره تربیتی: مدیریت رفتار و پیشگیری از مشکلات:	۴۵
مشاوره شغلی: آمادگی برای آینده شغلی و تحصیلی:	۴۷
مشاوره خانوادگی در ارتباط با مشکلات دانش آموزان:	۵۱
نقش مشاور در شناسایی و مدیریت مشکلات دانش آموزان:	۵۳
شناسایی مشکلات رفتاری و عاطفی:	۶۰
کمک به کاهش اضطراب و استرس تحصیلی:	۶۱
حمایت از دانش آموزان در شرایط بحرانی:	۶۳
فصل سوم :مهارت‌های مشاور مدرسه:	۶۵

۷۸	مهارت‌های ارتباطی و شنیداری مؤثر:
۷۹	مدیریت و حل تعارض:
۸۰	توانایی در ارزیابی روانی و تربیتی دانش‌آموزان:
۸۱	مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه:
۸۲	تفاوت‌های مشاوره در مقاطع ابتدایی و متوسطه:
۸۳	روش‌های مشاوره برای کودکان و نوجوانان:
۸۵	حمایت از دوره انتقال دانش‌آموزان از یک مقطع به مقطع دیگر:
۸۷	فصل چهارم: تأثیر مشاوره بر ارتقای بهداشت روانی دانش‌آموزان:
۸۸	پیشگیری از افسردگی و مشکلات اضطرابی:
۸۹	تقویت اعتماد به نفس و خودباوری:
۹۱	بهبود مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی:
۹۲	چالش‌های مشاوره در مدارس:
۹۳	کمبود منابع و تخصص‌های لازم:
۹۴	نقش خانواده و فرهنگ در فرایند مشاوره:
۹۵	محدودیت‌های زمانی و دسترسی به مشاوران حرفه‌ای:
۹۵	استفاده از تکنولوژی در مشاوره مدارس:
۹۶	نتیجه‌گیری:
۱۰۱	منابع :

فصل اول : اهمیت و نقش مشاوره در مدارس:

مقدمه:

مشاوره در مدارس یکی از ارکان اساسی برای حمایت از دانش‌آموزان و ارتقای عملکرد تحصیلی و روانی آنها به شمار می‌رود. در یک محیط آموزشی، دانش‌آموزان نه تنها با چالش‌های تحصیلی بلکه با مسائلی نظیر مشکلات عاطفی، اجتماعی، و روانی نیز روبرو هستند. این مسائل ممکن است بر موفقیت تحصیلی و رشد شخصیتی آنها تأثیر منفی بگذارد. مشاوران مدارس با استفاده از مهارت‌های تخصصی خود در زمینه روانشناسی و تربیتی، قادر به شناسایی این مشکلات و کمک به دانش‌آموزان در مدیریت آنها هستند. نقش مشاور در مدرسه نه تنها به مسائل فردی محدود نمی‌شود، بلکه مشاوران می‌توانند با همکاری معلمان و والدین به ارتقاء محیط یادگیری و بهبود روابط بین فردی در مدرسه کمک کنند. از طریق مشاوره، دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های اجتماعی، هیجانی، و مدیریتی خود را تقویت کنند و با اعتماد به نفس بیشتری در محیط آموزشی حضور یابند (داوری، پ. ۱۳۹۸). یکی از جنبه‌های مهم مشاوره در مدارس، پیشگیری از مشکلات روانی و رفتاری است. مشاوران با شناسایی زودهنگام مشکلات مانند افسردگی، اضطراب، و مشکلات رفتاری، می‌توانند با مداخله به موقع از بروز مشکلات شدیدتر جلوگیری کنند. همچنین، مشاوره به عنوان ابزاری برای هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان عمل می‌کند و به آنها در انتخاب مسیر تحصیلی و حرفه‌ای مناسب کمک می‌کند. مشاوره در مدارس به عنوان یک منبع مهم در ارتقاء سلامت روانی دانش‌آموزان عمل می‌کند. مشاوران با ارائه حمایت‌های عاطفی و روانی، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا با استرس‌های روزمره، مشکلات خانوادگی و چالش‌های شخصی خود بهتر کنار بیایند. این امر می‌تواند منجر به کاهش اضطراب، افسردگی و سایر اختلالات روانی شود و بهبود کیفیت زندگی دانش‌آموزان را به همراه داشته باشد. مشاوره تحصیلی به دانش‌آموزان در

مدارس

برنامه‌ریزی و تنظیم اهداف آموزشی کمک می‌کند. مشاوران با تحلیل نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان، به آن‌ها کمک می‌کنند تا مسیر تحصیلی مناسبی را انتخاب کنند و از امکانات آموزشی به بهترین نحو استفاده نمایند. این اقدام می‌تواند منجر به بهبود عملکرد تحصیلی و کاهش مشکلات مرتبط با عدم موفقیت در دروس شود (زرندی، م. ۱۳۹۶).

مشاوران به دانش‌آموزان در یادگیری مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی کمک می‌کنند. این مهارت‌ها شامل مدیریت تعارض، برقراری ارتباط مؤثر و همکاری گروهی می‌شود. ارتقاء این مهارت‌ها می‌تواند بهبود روابط بین فردی و ایجاد محیطی مثبت و حمایتی در مدرسه را به دنبال داشته باشد (داوری، پ. ۱۳۹۸).

مشاوران مدارس می‌توانند به دانش‌آموزان در مواجهه با مشکلات خانوادگی یا شخصی مانند طلاق والدین، مشکلات مالی یا بیماری‌های خانوادگی کمک کنند. با ارائه مشاوره و پشتیبانی، مشاوران می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا با این مشکلات به شیوه‌ای سازنده و مؤثر کنار بیایند. مشاوره شغلی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با آگاهی از استعدادها و علایق خود، تصمیمات بهتری در مورد مسیر تحصیلی و شغلی آینده اتخاذ کنند. این فرآیند شامل شناخت توانمندی‌ها، بررسی گزینه‌های شغلی و تعیین اهداف شغلی می‌شود. مشاوران می‌توانند به تقویت ارتباطات بین خانواده و مدرسه کمک کنند. از طریق جلسات مشاوره خانوادگی و مشارکت فعال والدین، مشاوران می‌توانند به حل مشکلات خانوادگی و ارتقاء کیفیت همکاری بین خانواده و مدرسه بپردازند.

با ارائه مشاوره و آموزش‌های مناسب، مشاوران می‌توانند به کاهش رفتارهای پرخطر و مشکلات رفتاری دانش‌آموزان کمک کنند. این شامل مقابله با مشکلاتی مانند مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای ضد اجتماعی می‌شود (سلیمی، ع. ۱۴۰۰).

مشاوره مؤثر می‌تواند به بهبود عملکرد کلی مدرسه کمک کند. با فراهم کردن حمایت‌های مناسب برای دانش‌آموزان، معلمان و کادر آموزشی، مشاوران می‌توانند به ایجاد محیط آموزشی مثبت و مؤثر کمک کنند که به نوبه خود باعث افزایش رضایت و موفقیت در

مدرسه می‌شود. با توجه به این نکات، نقش مشاوره در مدارس به عنوان یک عنصر کلیدی در ارتقاء کیفیت آموزشی و بهبود زندگی دانش‌آموزان غیرقابل انکار است. مشاوره در مدارس به عنوان پلی بین مدرسه، خانواده، و جامعه عمل می‌کند. مشاوران با برقراری ارتباط مؤثر بین این سه نهاد، می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا در محیط‌های مختلف به بهترین شکل ممکن رشد کنند. (رضایی، ف. ۱۳۹۷)

تعریف مشاوره تحصیلی و تربیتی:

مشاوره تحصیلی و تربیتی به فرآیند راهنمایی و حمایت از دانش‌آموزان در زمینه‌های تحصیلی، تربیتی و روانی اطلاق می‌شود. در این نوع مشاوره، مشاوران به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا با شناخت نقاط قوت و ضعف خود، اهداف تحصیلی و شغلی مناسبی را تعیین کنند و از منابع موجود در مسیر پیشرفت تحصیلی خود بهره‌برداری کنند. همچنین، مشاوره تربیتی به منظور کمک به بهبود رفتارها و ارتقای مهارت‌های اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان انجام می‌شود. این فرآیند به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با چالش‌های رفتاری، تحصیلی و اجتماعی خود به شکل مؤثر برخورد کرده و به رشد همه‌جانبه دست یابند. مشاوره تحصیلی و تربیتی به عنوان یک بخش کلیدی در فرآیند آموزشی و رشد فردی دانش‌آموزان، نقش بسیار مهمی در هدایت و حمایت از آنها ایفا می‌کند. (زرندی، م. ۱۳۹۶)

به فرآیندهایی اطلاق می‌شود که هدف آنها کمک به دانش‌آموزان در زمینه‌های مرتبط با تحصیلات، انتخاب رشته، برنامه‌ریزی درسی و هدایت شغلی است. مشاوران تحصیلی به دانش‌آموزان در شناسایی نقاط قوت و ضعف تحصیلی، تعیین اهداف آموزشی و انتخاب مسیرهای تحصیلی مناسب کمک می‌کنند. آنها با تحلیل عملکرد تحصیلی و بررسی نیازهای فردی هر دانش‌آموز، برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای را طراحی و اجرا می‌کنند تا به بهبود عملکرد تحصیلی و موفقیت در تحصیلات کمک کنند. این نوع مشاوره شامل مشاوره در انتخاب دوره‌های تحصیلی، برنامه‌ریزی برای ورود به دانشگاه و مشاوره شغلی نیز می‌شود.

مدارس

بر بهبود رفتار و رشد شخصیتی دانش‌آموزان تمرکز دارد. این نوع مشاوره شامل کمک به توسعه مهارت‌های اجتماعی، مدیریت هیجانات، ایجاد روابط مثبت با هم‌کلاسی‌ها و معلمان و ارتقاء رفتارهای مناسب در مدرسه است. مشاوران تربیتی به شناسایی مشکلات رفتاری، ارائه راهکارهای مناسب و کمک به مدیریت تعارضات و مشکلات عاطفی می‌پردازند. هدف آن‌ها ایجاد محیطی مثبت و حمایتی است که در آن دانش‌آموزان بتوانند مهارت‌های زندگی لازم را یاد بگیرند و به رشد فردی و اجتماعی خود بپردازند. (برازنده، م. ۱۳۹۹)

به طور کلی، مشاوره تحصیلی و تربیتی به عنوان یک فرآیند جامع، به دنبال حمایت از دانش‌آموزان در تمامی جنبه‌های تحصیلی و شخصی آن‌ها است تا بتوانند به بهترین نحو ممکن از فرصت‌های آموزشی استفاده کنند و به رشد و توسعه فردی خود بپردازند. این نوع مشاوره همچنین به معلمان و والدین کمک می‌کند تا با درک بهتری از نیازها و چالش‌های دانش‌آموزان، همکاری مؤثرتری در فرآیند آموزشی داشته باشند. مشاوره تحصیلی و تربیتی به مجموعه‌ای از خدمات و فرآیندهای تخصصی اطلاق می‌شود که با هدف ارتقاء کیفیت آموزشی و بهبود توسعه فردی دانش‌آموزان در مدارس ارائه می‌شود.

این بخش از مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در زمینه‌های تحصیلی و آموزشی خود تصمیمات بهتری اتخاذ کنند. مشاوره تحصیلی شامل ارزیابی نقاط قوت و ضعف تحصیلی، ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود عملکرد در درس، و کمک به برنامه‌ریزی برای آینده تحصیلی و شغلی است. مشاوران تحصیلی با استفاده از ابزارهای مختلف مانند تست‌های روانشناسی، ارزیابی‌های آموزشی و مصاحبه‌ها، به شناسایی نیازهای خاص هر دانش‌آموز می‌پردازند و استراتژی‌هایی برای رسیدن به اهداف تحصیلی فردی آن‌ها پیشنهاد می‌کنند. این فرآیند به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با آگاهی بیشتری از مسیرهای آموزشی و شغلی آینده خود، تصمیم‌گیری کنند و در برنامه‌ریزی‌های تحصیلی خود موفق‌تر عمل کنند. (نیک‌نژاد، ک. ۱۳۹۸)

این بخش از مشاوره بر بهبود جنبه‌های تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان تمرکز دارد. مشاوره تربیتی شامل کمک به توسعه مهارت‌های اجتماعی، مدیریت رفتار و حل تعارضات است.

مشاوران تربیتی به دانش‌آموزان در یادگیری مهارت‌های اجتماعی مانند ارتباط مؤثر، همکاری گروهی و مدیریت احساسات کمک می‌کنند. همچنین، آن‌ها به تحلیل و حل مشکلات رفتاری و عاطفی دانش‌آموزان پرداخته و استراتژی‌های مؤثری برای بهبود رفتار و ارتقاء تعاملات اجتماعی ارائه می‌دهند. هدف از مشاوره تربیتی این است که دانش‌آموزان بتوانند به طور مؤثر با چالش‌های اجتماعی و عاطفی خود کنار بیایند و در فرآیند رشد شخصی و اجتماعی خود موفق‌تر عمل کنند (زرنندی، م. ۱۳۹۶).

در مجموع، مشاوره تحصیلی و تربیتی به عنوان یک ابزار حمایتی و هدایت‌گر در مدارس، به توسعه جامع و متوازن دانش‌آموزان کمک می‌کند و نقش اساسی در بهبود کیفیت آموزش و تربیت در محیط‌های آموزشی ایفا می‌کند.

تأثیر مشاوره بر موفقیت دانش‌آموزان:

مشاوره تحصیلی نقش بسزایی در تعیین مسیرهای آموزشی و تحصیلی دانش‌آموزان دارد. با راهنمایی و تحلیل نیازهای تحصیلی و استعدادهای فردی هر دانش‌آموز، مشاوران می‌توانند به آن‌ها کمک کنند تا رشته تحصیلی مناسبی را انتخاب کنند که با علایق و توانمندی‌هایشان همخوانی داشته باشد. این فرآیند باعث می‌شود که دانش‌آموزان با انگیزه بیشتری درس بخوانند و به سوی موفقیت تحصیلی گام بردارند. مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با چالش‌ها و فشارهای تحصیلی و زندگی مقابله کنند. بسیاری از دانش‌آموزان به دلیل فشارهای اجتماعی و خانوادگی دچار استرس و اضطراب می‌شوند. مشاوران با ارائه راهکارهای مدیریت استرس و تکنیک‌های مقابله با اضطراب، می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا با آرامش بیشتری به تحصیل بپردازند.

مشاوران می‌توانند با توجه به نیازهای روحی و روانی دانش‌آموزان، انگیزه آن‌ها را برای یادگیری و پیشرفت تقویت کنند. شناخت علایق و اهداف شخصی هر دانش‌آموز و تشویق به دنبال کردن آن‌ها، باعث می‌شود که دانش‌آموزان با اشتیاق بیشتری به سمت موفقیت حرکت کنند. انگیزش از سوی مشاور می‌تواند دانش‌آموزان را از مسیرهای ناکارآمد دور کرده و به سوی هدف‌های واقعی هدایت کند. مشاوره می‌تواند در حل مشکلات رفتاری

مدارس

دانش‌آموزان مؤثر باشد. بسیاری از مشکلات رفتاری در مدارس ناشی از ناتوانی دانش‌آموزان در ابراز صحیح احساسات و مدیریت تنش‌های روزمره است. مشاوران با ایجاد محیطی امن و مناسب برای گفتگو، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا روش‌های بهتری برای مدیریت رفتار و ارتباط با دیگران بیاموزند. مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های اجتماعی خود را بهبود بخشند. ارتباط مؤثر با هم‌کلاسی‌ها، معلمان و سایر افراد می‌تواند به بهبود تجربه تحصیلی و افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان منجر شود. مشاوران با آموزش مهارت‌های ارتباطی مانند گوش دادن فعال و ابراز صحیح نیازها، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند که در روابط اجتماعی موفق‌تر باشند. (داوری، پ. ۱۳۹۸)

یکی از مهم‌ترین کارکردهای مشاوره در مدارس، شناسایی مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان قبل از بروز افت تحصیلی است. مشاوران با ارزیابی منظم عملکرد تحصیلی و روانی دانش‌آموزان، می‌توانند مشکلات بالقوه را شناسایی کرده و با ارائه راهکارهای مناسب از بروز مشکلات جدی‌تر جلوگیری کنند. این پیشگیری از افت تحصیلی می‌تواند در بلندمدت به افزایش موفقیت دانش‌آموزان کمک کند. دانش‌آموزانی که با مشکلات شخصی، خانوادگی یا اجتماعی دست و پنجه نرم می‌کنند، ممکن است در یادگیری و موفقیت تحصیلی دچار مشکل شوند. مشاوران با ارائه حمایت‌های روانشناختی و کمک به دانش‌آموزان برای رویارویی با چالش‌های زندگی، می‌توانند روحیه آن‌ها را بهبود بخشند و انگیزه لازم برای ادامه تحصیل را در آن‌ها تقویت کنند. مشاوره در مدارس می‌تواند به دانش‌آموزان در انتخاب شغل و مسیر حرفه‌ای کمک کند. بسیاری از دانش‌آموزان ممکن است درک دقیقی از گزینه‌های شغلی و آینده نداشته باشند. مشاوران با ارائه اطلاعات مناسب درباره فرصت‌های شغلی و تحصیلی، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا تصمیمات بهتری برای آینده خود بگیرند و به سوی موفقیت‌های شغلی هدایت شوند. (زرندی، م. ۱۳۹۶)

سلامت روانی دانش‌آموزان عامل مهمی در موفقیت تحصیلی و اجتماعی آن‌هاست. مشاوران با ارائه جلسات مشاوره فردی و گروهی، به بهبود سلامت روانی دانش‌آموزان کمک

می‌کنند. این حمایت‌ها شامل آموزش مهارت‌های مقابله با مشکلات، ارائه راهکارهای عملی برای حل مشکلات روانی و تشویق به پذیرش خود و دیگران است که می‌تواند تأثیر مثبتی بر موفقیت کلی دانش‌آموزان داشته باشد. مشاوره تحصیلی یکی از ارکان مهم در فرایند آموزش و پرورش است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا استعدادها، توانایی‌ها، و علایق خود را بشناسند. مشاوران تحصیلی با استفاده از روش‌های علمی و روانشناختی به دانش‌آموزان در رفع مشکلات تحصیلی، انتخاب مسیرهای شغلی مناسب و تقویت مهارت‌های فردی یاری می‌رسانند. مشاوره باعث می‌شود دانش‌آموزان بتوانند با تمرکز و برنامه‌ریزی بهتری به اهداف تحصیلی خود نزدیک شوند. مشاوران با ارائه راهکارهای مطالعه، مدیریت زمان و کاهش اضطراب، دانش‌آموزان را در افزایش کارایی و موفقیت در امتحانات و کلاس‌ها همراهی می‌کنند. بسیاری از مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان ریشه در مسائل فردی و خانوادگی دارند. مشاوران با ایجاد فضای مناسب برای بیان مشکلات شخصی و خانوادگی، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا این مسائل را شناسایی و راه‌حل‌هایی برای آن‌ها بیابند. این امر منجر به بهبود روحیه و تمرکز آن‌ها در فرایند یادگیری می‌شود (سلیمی، ع. ۱۴۰۰).

مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های اجتماعی و عاطفی خود را تقویت کنند. این مهارت‌ها شامل خودآگاهی، مدیریت احساسات، همدلی، و ارتباط مؤثر است. دانش‌آموزانی که در این زمینه مهارت‌های کافی دارند، در تعاملات اجتماعی و گروهی موفق‌تر عمل می‌کنند و بهتر می‌توانند در محیط‌های آموزشی پیشرفت کنند (رضایی، ف. ۱۳۹۷).

مشاوره نقش مهمی در پیشگیری از بروز مشکلات رفتاری در مدارس دارد. مشاوران با شناسایی زودهنگام دانش‌آموزانی که در معرض خطرات روانی یا اجتماعی هستند، از بروز رفتارهای ناسازگارانه جلوگیری کرده و به این دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا به جایگاه اجتماعی مناسبی دست یابند. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های مشاوره تحصیلی کمک به دانش‌آموزان در انتخاب مسیر شغلی مناسب است. مشاوران با بررسی توانایی‌ها و علایق

مدارس

دانش‌آموزان و تحلیل بازار کار، آن‌ها را در انتخاب رشته‌های تحصیلی و حرفه‌های مرتبط راهنمایی می‌کنند. این موضوع نقش حیاتی در موفقیت تحصیلی و شغلی آینده دانش‌آموزان دارد.

بسیاری از دانش‌آموزان به دلیل فشارهای تحصیلی و انتظارات جامعه دچار استرس و اضطراب می‌شوند. مشاوران با ارائه تکنیک‌های مدیریت استرس و روش‌های مقابله با اضطراب، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا با آرامش بیشتری به تحصیل بپردازند و به موفقیت بیشتری دست یابند. مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا حس مسئولیت‌پذیری و استقلال در تصمیم‌گیری‌های تحصیلی و زندگی شخصی خود را تقویت کنند. این ویژگی‌ها به آن‌ها کمک می‌کند تا بهتر بتوانند با چالش‌های تحصیلی و زندگی آینده خود مقابله کنند و در مسیر رشد و توسعه فردی قرار گیرند (نیک‌نژاد، ک. ۱۳۹۸).

تأثیر مشاوره بر موفقیت دانش‌آموزان بسیار گسترده است. مشاوره تحصیلی نه تنها به بهبود عملکرد تحصیلی و انتخاب مسیرهای شغلی کمک می‌کند، بلکه از جنبه‌های عاطفی، اجتماعی، و روانی نیز تأثیرگذار است. دانش‌آموزانی که از خدمات مشاوره‌ای بهره‌مند می‌شوند، با خودآگاهی بیشتر و توانایی‌های بهتر به سمت موفقیت حرکت می‌کنند. (برازنده، م. ۱۳۹۹)

تاریخچه و تحول مشاوره در مدارس:

مشاوره در مدارس از اواخر قرن نوزدهم به عنوان یک ضرورت آموزشی پدیدار شد. در این دوره، آموزش و پرورش در جوامع مدرن شروع به تحول کرد و نیاز به حمایت‌های فردی برای دانش‌آموزان بیشتر احساس شد. اولین نشانه‌های مشاوره در مدارس در کشورهای صنعتی مانند ایالات متحده و انگلستان مشاهده شد که در ابتدا تمرکز آن بر هدایت شغلی دانش‌آموزان بود.

در اوایل قرن بیستم، افزایش صنعتی‌سازی و نیاز به نیروی کار متخصص منجر به ایجاد اولین اشکال رسمی مشاوره در مدارس شد. در این دوره، مشاوران بیشتر به ارائه اطلاعات

شغلی و راهنمایی در مورد انتخاب حرفه به دانش‌آموزان مشغول بودند. از پیشگامان این حوزه می‌توان به فرانک پارسونز اشاره کرد که در سال ۱۹۰۸ در آمریکا اولین مرکز مشاوره شغلی را تأسیس کرد.

با گذشت زمان و تغییر نیازهای آموزشی، مشاوره در مدارس از یک رویکرد صرفاً شغلی به حوزه‌های اجتماعی و عاطفی نیز گسترش یافت. مشکلات خانوادگی، اجتماعی و روانشناختی که بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشتند، باعث شد که مشاوران به این جنبه‌ها نیز توجه بیشتری داشته باشند.

در دهه‌های میانی قرن بیستم، با افزایش تمرکز بر تربیت شخصیت و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، مشاوره تحصیلی به یک ابزار مهم در فرآیند تربیتی مدارس تبدیل شد. مدارس به عنوان محیط‌هایی برای رشد و توسعه فردی، اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان شناخته شدند و مشاوران تحصیلی وظیفه داشتند که این جنبه‌ها را تقویت کنند. با شناخت اهمیت مشاوره در توسعه همه‌جانبه دانش‌آموزان، بسیاری از کشورها در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ شروع به تأسیس مراکز مشاوره در مدارس کردند. این مراکز ابتدا در مدارس متوسطه فعالیت خود را آغاز کردند و سپس به مدارس ابتدایی نیز گسترش یافتند. هدف اصلی این مراکز، حمایت از دانش‌آموزان در حل مشکلات تحصیلی و اجتماعی بود. (داوری، پ. ۱۳۹۸)

در ایران، مشاوره تحصیلی به شکل رسمی پس از تأسیس وزارت آموزش و پرورش نوین در دهه‌های ۱۳۴۰ خورشیدی (۱۹۶۰ میلادی) به تدریج وارد مدارس شد. این خدمات در ابتدا به صورت محدودی ارائه می‌شد و تمرکز اصلی آن بر هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان بود. در این دهه‌ها، تحولات اجتماعی و روانشناختی در جهان باعث شد که مشاوره در مدارس نه تنها به مشکلات تحصیلی و شغلی بلکه به مسائل عاطفی، رفتاری و خانوادگی نیز پرداخته شود. نقش مشاوران مدارس از یک راهنمای تحصیلی به یک حامی همه‌جانبه برای رشد و توسعه فردی دانش‌آموزان تغییر یافت. با ظهور نظریات روانشناختی جدید مانند رفتاردرمانی و روانکاوی، مشاوره تحصیلی در مدارس به سمت استفاده از

مدارس

تکنیک‌های روانشناختی برای حل مشکلات رفتاری و روانی دانش‌آموزان سوق پیدا کرد. این تحول باعث شد که مشاوره به یکی از اجزای اصلی تربیت دانش‌آموزان تبدیل شود. در دهه‌های اخیر، مشاوره تحصیلی به تعامل نزدیک‌تری با خانواده‌ها پرداخته است. مشاوران مدارس به عنوان واسطه‌ای بین خانواده و مدرسه، تلاش می‌کنند تا با همکاری والدین، مشکلات تحصیلی و رفتاری دانش‌آموزان را شناسایی و حل کنند.

در اواخر قرن بیستم، اهمیت مشاوره در مدارس ابتدایی نیز مورد توجه قرار گرفت. این رویکرد جدید به این منظور بود که با ارائه خدمات مشاوره در سنین پایین‌تر، مشکلات روانی و تحصیلی دانش‌آموزان سریع‌تر شناسایی و درمان شوند. از ابتدای قرن بیست و یکم، رویکردهای جامع‌تری در زمینه مشاوره تحصیلی پدیدار شد. این رویکردها بر تلفیق مشاوره تحصیلی، شغلی، اجتماعی و روانشناختی تأکید دارند و به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا به شکلی متعادل در همه جوانب رشد کنند (زرندی، م. ۱۳۹۶).

با پیشرفت تکنولوژی و اینترنت، مشاوره تحصیلی نیز تغییرات چشمگیری داشته است. امروزه بسیاری از مشاوران از ابزارهای دیجیتالی و نرم‌افزارهای آموزشی برای هدایت و کمک به دانش‌آموزان استفاده می‌کنند. این تحول به خصوص در دوران کرونا و پس از آن به دلیل محدودیت‌های حضوری بسیار مورد توجه قرار گرفته است (داوری، پ. ۱۳۹۸).

جهانی شدن و تغییرات اجتماعی و اقتصادی در جهان باعث شده است که مشاوران تحصیلی در مدارس به مسائل جدیدی مانند مهاجرت، تفاوت‌های فرهنگی و چالش‌های جهانی بیشتر بپردازند. این تغییرات نیاز به مهارت‌های جدید در مشاوره تحصیلی را افزایش داده است. در برخی جوامع، تغییرات فرهنگی مانند افزایش نقش زنان در جامعه، کاهش سن ازدواج و تغییر در ساختارهای خانواده باعث شده که مشاوران مدارس با چالش‌های جدیدی مواجه شوند. این تغییرات نیاز به مشاوره‌های ویژه برای مقابله با فشارهای اجتماعی و روانی دانش‌آموزان را افزایش داده است.

یکی دیگر از تحولات مهم در زمینه مشاوره تحصیلی، توجه به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مانند اختلالات یادگیری، اوتیسم و ناتوانی‌های جسمی است. امروزه مشاوران مدارس آموزش‌های ویژه‌ای می‌بینند تا بتوانند به بهترین شکل به این دانش‌آموزان کمک کنند. یکی از اهداف مهم مشاوره در مدارس جلوگیری از ترک تحصیل دانش‌آموزان است. مشاوران با شناسایی دانش‌آموزانی که در معرض خطر ترک تحصیل هستند، به آن‌ها کمک می‌کنند تا با مشکلات خود مقابله کنند و مسیر تحصیلی خود را ادامه دهند.

در سال‌های اخیر، مشاوران مدارس به دانش‌آموزان در یادگیری مهارت‌های زندگی کمک می‌کنند. این مهارت‌ها شامل مدیریت استرس، تصمیم‌گیری، حل مسئله، ارتباط مؤثر و خودآگاهی است که برای موفقیت در زندگی و تحصیل ضروری است. با توجه به افزایش مشکلات اجتماعی، تغییرات تکنولوژیکی و تحولات فرهنگی، آینده مشاوره تحصیلی به سمت استفاده بیشتر از تکنولوژی، تمرکز بر مهارت‌های زندگی و توجه به مسائل جهانی خواهد رفت. مشاوران تحصیلی در مدارس همچنان نقش حیاتی در موفقیت و توسعه دانش‌آموزان ایفا خواهند کرد. مشاوره در مدارس به عنوان یک بخش کلیدی از سیستم آموزشی مدرن به تدریج توسعه یافته است. این سیستم به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا توانایی‌های تحصیلی، اجتماعی و عاطفی خود را بهبود بخشند. برای درک بهتر تحول مشاوره در مدارس، بررسی تاریخچه آن ضروری است.

تاریخچه مشاوره تحصیلی به اوایل قرن بیستم بازمی‌گردد، زمانی که مشاوران به‌طور غیررسمی در مدارس به فعالیتهای مشاوره‌ای می‌پرداختند. این فعالیت‌ها معمولاً شامل راهنمایی‌های عمومی و کمک به دانش‌آموزان در انتخاب مسیرهای تحصیلی بود.

در اوایل قرن بیستم، نظریه‌های روانشناسی همچون نظریه‌های فروید و پیژره به تحلیل رفتارهای انسانی پرداختند و بر اساس آن‌ها مشاوره‌های روانشناختی به مدرسه‌ها معرفی شد. این نظریه‌ها به مشاوران کمک کرد تا به‌طور علمی‌تر و مؤثرتری به مشکلات دانش‌آموزان رسیدگی کنند. در دهه ۱۹۳۰، مشاوره تحصیلی و شغلی به‌طور رسمی وارد نظام آموزشی شد. با توسعه نظریه‌های روانشناسی و نیاز به راهنمایی حرفه‌ای، مشاوره در